

Beschermde natuurgebieden zijn voor een groot deel afhankelijk van dalende overheidssteun voor het in stand houden van de natuur en het behouden van de diensten die zij leveren. Bijgevolg is het identificeren van beheersinterventies die maatschappelijk gedragen worden een bijkomende vereiste bij het balanceren van de impact uitgeoefend door toerisme versus de door Europa opgelegde behoudsdoelstellingen. In deze nieuwsbrief presenteren we bijgevolg een methodologisch kader dat toelaat beleidsrelevante beheersinterventies te identificeren met het oog op een daarop aansluitende economische waarderingstudie.

De economische waardering van bepaalde beleids- of beheersinterventies die ingrijpen op de levering van ecosysteemdiensten gebeurt vaak aan de hand van uitgedrukte voorkeuren en specifiek keuze-experimenten (zie vorige bijdragen: [Waardering van maatregelen en effecten peilstijging IJsselmeergebied](#) en [Wat is de waarde van Bonaire's natuur?](#)). Bij een keuze-experiment wordt mensen gevraagd hun voorkeuren aan te geven in een enquête, waarna vervolgens uit de gemaakte keuzes de betalingsbereidheid indirect afgeleid kan worden. Dit proces kent moeilijkheden bij de waardering van onbekende goederen, zoals ecosysteemdiensten, gezien de methode stabiele voorkeuren vereist.

Mensen zijn echter vaak niet vertrouwd noch bewust van de (hoeveelheid) diensten die de natuur hen levert, noch hoe die wordt gekwantificeerd. Bijgevolg kan voorafgaand aan het opzetten van een keuze-experiment gebruik worden gemaakt van participatieve, kwalitatieve methodes, zoals diepte-interviews en focusgroepen, om te achterhalen aan welke ecosysteemdiensten zij het meest belang hechten (attribuutselectie) en hoe die diensten zo goed mogelijk in de vragenlijst weer te geven (taalverfijning en selectie van levels). Een dergelijke voorstudie heeft als doel de validiteit van de bevindingen te verhogen. Immers, de gevonden betalingsbereidheid is afhankelijk van het opzet van de studie. Enerzijds wordt er over deze kwalitatieve fase zelden in detail gerapporteerd, vermoedelijk wegens de langdradige kwalitatieve analyse. Anderzijds, indien er degelijk wordt over gerapporteerd, gaat de aandacht vaak uit naar wetenschappelijke vernieuwing in dit domein. Bijgevolg is de voorgestelde vernieuwing vaak niet gebruiksvriendelijk.

In deze nieuwsbrief stellen we daarom een afbeeldingsgebaseerd, semi-kwalitatief methodologisch kader (zie Figuur 1) voor dat tot doel heeft de kwalitatieve voorstudie nodig bij het opzetten van een valide keuze-experiment minder tijdsintensief, gebruiksvriendelijk en dus beleidsrelevant te maken. Dit kader werd toegepast op een gevalstudie, zijnde het nationaal park Hoge Kempen in België, en had als doel het bepalen van de beheersinterventies die beleidsrelevant zijn en dus

vertegenwoordigd dienen te zijn in de opzet van het keuze-experiment. Hieronder bespreken we dit methodologisch kader in detail.

Figuur 1: Methodologisch kader

Protocol	Doel
Fase 1: Bepalen karakteristieken en stakeholders	Identificatie en selectie van geleverde diensten Identificatie van betrokken stakeholders
Fase 2: Verzamelen afbeeldingen en opstellen discussieprotocol	Verzamelen van afbeeldingen van geselecteerde diensten Opstellen discussieprotocol
Fase 3: Dataverzameling	Individuele toekenning van een score aan de getoonde dienst Interactieve discussie over de bekomen groepsrangschikking
Fase 4: Analyse van de semi-kwalitatieve data	Analyse van de groepsscores en interactieve discussies Selecteren van de meest beleidsrelevante diensten
Fase 5: Selectie van attributen en levels	Herleiden van de geselecteerde diensten tot bruikbare attributen en levels m.b.v. experts

In een eerste stap wordt een lijst van geleverde diensten opgesteld aan de hand van literatuurstudie en interviews met bij het park betrokken experts, zoals de parkmanager(s) en onderzoekers. Vervolgens worden de bij het park betrokken stakeholders, zoals de parkmanager(s), de horeca, de overheid, de industrie, de lokale omwonenden, et cetera geïdentificeerd.

In een tweede stap worden afbeeldingen verzameld (gemaakt) van de geïdentificeerde diensten en op hun begrijpbaarheid getest. Idealiter worden in een volgende fase semi-kwalitatieve data verzameld door het organiseren van homogene focusgroepen. Een dergelijke werkwijze laat toe op een snellere manier tot consensus te komen (in vergelijking met heterogene focus groepen). Eensgezindheid wordt bereikt dankzij de mogelijkheid tot het voeren van een discussie over de bekomen groepsrangschikking.

Om tot een rangschikking te komen wordt de respondenten gevraagd om individueel aan elke afbeelding getoond via een uniforme slideshow een score toe te kennen gaande van 1 (zeer) tot 5 (helemaal niet) op de stelling “Hoe belangrijk is deze dienst voor jou?”. De scores worden automatisch geregistreerd met behulp van stemsoftware. Gezien het gebrek aan discriminatie eigen aan de gebruikte Likert schaal, is het echter nodig de bekomen rangschikking verder te verfijnen. Dit kan worden verwezenlijkt door in de groep na te gaan of, hoewel de dienst als belangrijk werd geïdentificeerd, interventie wenselijk is.

De groepsrangschikking wordt vervolgens gereduceerd tot de diensten

waarbij de vorige vraag positief werd beantwoord om tot de definitieve groepsrangschikking te komen. Dit proces wordt herhaald voor elke focusgroep, waarna in een vierde stap de eindrangschikking wordt berekend. Een eenvoudig ongewogen gemiddelde gebaseerd op de definitieve groepsrangschikking van elke groep geeft aan welke diensten over alle stakeholders worden aanzien als de meest beleidsrelevante. Korte transcripten uit de focusgroepen bieden ondersteuning bij het interpreteren en nuanceren van de bekomen rangschikking.

In een laatste stap wordt de top 12 aan geselecteerde diensten verder gereduceerd aan de hand van een iteratief proces gestuurd door experts die erover waken dat het design zowel statistisch, ecologisch, als beleidsmatig zinvolle scenario's zal bevatten. De keuze van het prijsvehikel, dewelke nodig is om vervolgens de bereidheid tot betalen te kunnen afleiden, mag hierbij als stap ook niet worden onderschat.

De volledige studie, inclusief protocol, is gepubliceerd bij het tijdschrift Ecosystem Services en kan geraadpleegd worden via [deze link](#). Voor meer informatie kan u steeds sebastien.lizin@uhasselt.be en nele.witters@uhasselt.be raadplegen.